

Вече о књижевности насталој у Боки и о Боки уприличено синоћ на Фестивалу „Ђирилицом“

Вече о књижевности насталој у Боки и о Боки уприличено је синоћ у цркви Санта Марија ин Пунта у Старом граду у Будви у оквиру седмог Фестивала „Ђирилицом“. О овој теми говорили су академик Злата Бојовић и проф. др Горан Максимовић.

Програм је замишљен као омаж књижевницима који су писали о подручју Боке, о Бокељима и Боки, с подједнаким одушевљењем у периоду од 16. до 20. вијека, особито у Котору, Доброти, Перасту и Будви. Тако су учесници 14. фестивалске вечери, у том контексту, говорили о: Бернаруду Пими, браћи Вицку и Доменку Бући, Ђорђу Бизантију, Лудовику Пасквалићу, Николи и Марјану Болици, Андрији Змајевићу, дон Крсту Ивановићу, као и Вуку Врчевићу и Стефану Митровом Љубиши, Вуку Стефановићу Караџићу, Његошу, Љубомиру Ненадовићу, Симу Матавуљу, Милану Јовановићу Морском, Алекси Шантићу, владици Николају Велимировићу, Милошу Црњанском...

Академик Злата Бојовић, пензионисана професорица Филолошког факултета у Београду и редовни члан Српске академије наука и умјетности, говорила је о књижевности старе Боке. Како је казала, Котор је још од средњег вијека имао услове за развој писмености и књижевности, јер је као главна лука Зете и Србије према Медитерану био отворен за културне утицаје и из залеђа и из приморских и прекоморских центара.

„У 15. вијеку ова област, пошто је постала дио Млетачке републике, била је у све живљим везама са културним центрима Венецијом и Падовом, у које су младићи најчешће одлазили на студије јер су као поданици Млетачке републике били усмјерени на Падовански универзитет. У тим центрима хуманизам и ренесанса су током 15. вијека имали велики замах, па се у которској средини све више осјећало благотворно дејство нових културних струја. Развој књижевности, посебно од година када је Венеција постала центар штампарства, на много начина био је подстицајан за стварање у

малим срединама. Томе је доприносило и стално присуство странаца. Са једне стране, били су то учитељи, свештеници, умјетници, златари који су бјежећи пред Турцима долазили из Србије. Послије пада Цариграда 1453. многи учени Грци, свештеници и сликари доспјели су такође у Котор, у чијој је култури великог трага оставила чувена сликарска школа грчких мајстора. Са друге стране, све чешћи боравци образованих Италијана, уносе елементе дио културе другог простора који је имао утицаја и на предуслове за остваривање књижевне замисли. Стварају се библиотеке и њихов садржај подражава токове литературе тог времена. Ренесансна књижевност која подразумијева стварање на народном језику у Боки Которском ипак није имала великог замаха. Средишње личности – Ђорђе Бизанти, Лудовико Пасквалић и Иван Болица, сви су стварали средином 16. вијека на латинском и италијанском језику“, истакла је Бојовић.

Баркона књижевност, како је додала, донијела је велику промјену, и то не само у новом приступу животу, већ и у томе што се поезија пише на народном језику. Такође, Котор више није једини центар, то постају и друга мјеста попут Пераста, Доброте, Прчња и Будве.

„Особеност је и постојање богате усмјене књижевности и велики број збирки народних пјесама потекао је баш са овог тла, и то је утицало на развој и облике одређених књижевних врста (поезије), али и на изостанак неких типичних облика народне књижевности. Тематски примат преузима пригодна поезија која је повезивала пјеснике, значајне личности и догађаје свакодневне и историјске. Поезија је тада преузела улогу хроничара свога времена. За тај израз била је најпогоднија посланица, посебна пјесничка врста. Она је била најпопуларнија и поменућемо најпознатију посланицу књижевности бокелског барока „Словинска Дубрава“ Андрије Змајевића, која је била родољубива и аутобиографска пјесма и опевала је страдања за вријеме земљотреса 1667. године“, додала је Бојовић која се осврнула и на историјску и хроничарску прозу, посебно поменувши Будванина Крста Ивановића, аутора „Љетописа Будве“ “, додала је Бојовић оцијенивши да су Будвани, Мирослав Зановић и Антун Којовић својим дјелима обиљежили крај књижевности старе Боке.

Проф. др Горан Максимовић који је, поред осталих, аутор студије „Симо Матавуљ и Бока Которска“ говорио је о приказу Боке Которске у српској књижевности у 19. и почетком 20. вијека, превасходно усмјеривши пажњу на Сима Матавуља за чији долазак у Боку је пресудно било познанство са Лазаром Томановићем, касније и предсједником Владе Црне Горе.

„Они су се упознали у љето 1874. године, јер је Матавуљ тада дошао у Задар, и Томановић је наговорио Матавуља да дође у Боку Которску и запосли се као професор у Поморској школи у Херцег Новом.

„Симо Матавуљ проводи готово седам година у Херцег Новом и за то вријеме практично, како је сам у „Биљешкама једног писца“ навео, у Боки Которској научио је аутентични српски језик, јер он долази из Шибеника, простора на којем су се мијешали италијанизми. Он у јесен 1875. шаље писмо мајци и каже како је дошао у „најдивнији крај српске земље на јужној тремећи“ и како се ту осјећа као да је у свом родном граду. И заиста ћемо касније видјети да су, поред Шибеника, Бока и Херцег Нови нека врста другог завичаја Симе Матавуља. Поготово ћемо у књижевним текстовима које је посветио Боки Которској видјети да је на маестралан приповједачки начин представио читав тај свијет, простор, људе, обичаје и догађаје. Симо Матавуљ је, поред тих поглавља у аутобиографској књизи „Биљешкама једног писца“, написао седам приповједака које су тематски везане за простор Боке“, истакао је Максимовић.

Према његовим ријечима, Матавуљ је у предавњу „Бока и Бокељи“ одржаном у београдској, посљедњој фази живота, дао аутентично одређење „бокељског човјека“.

„Матавуљ наглашава да је за његову дубоку везу са Боком прије свега био заслужан бокељски човјек, бокељски народ, обичан свијет са којим се непрестано сусретао, који су на њега оставили велики и значајан утицај. Још један драгоцјени текст који је оставио је путописна, етнографска студија „Бока и Бокељи“. Наиме, 1892. године Матавуљ је у Београду одржао предавање посвећено Боки Которској, јер је то било вријеме када се српски народ, поготово у матици, интересовао за живот Срба у другим, заграничним областима. И Матавуљ као неко ко је провео седам година у Боки одржао је то предавање, а онда је на наговор Милана Савића, једног од секретара Матице српске, уобличио тај рукопис и написао књигу која је објављена наредне године. И то је један од заиста најбољих путописа написаних на српском језику о Боки Которској“, закључио је Максимовић.

Програм седмог Фестивала „Ђирилицом“ биће настављен вечерас од 20 сати у Старом граду у Будви представљањем књиге и пројекта „Змај са Спаса“, након чега ће услједити претпремијера истоименог мјузикла за дјецу, који је копродукција Народне библиотеке Будве, позоришта „Пинокио“ и дјечјег позоришта „Чича Мича“.

Фестивал „Ђирилицом“ је на програму до 13. септембра, у организацији Народне библиотеке Будве и Удружења издавача и књижара Црне Горе, а уз покровитељство Туристичке организације општине Будва.

mitropolija.com